

Architectuur N.L

INTERVIEW PROTOTYPE + DE
ROTTERDAM VAN OMA + HET
NIEUWE ZWEMMEN + BREDE
SCHOLEN + ROTSWAND EN
KRISTAL VAN WILLIAM ALSOP
+ GLAZEN BOERDERIJ WINY
MAAS + INTERVIEW DOEPEL
STRIJKERS + BOWLINGBAAN
AAN HUIS + ON CHAIRS 2013 +
UNCOVER LAB + REACTIVATE!

1. Het buurtcentrum in De Statie. 2. Het open karakter van De Statie. 3. De bibliotheek. 4. Het grillig gevormde gebouw. 5. Trap als onderdeel van het interieur. 6. Rechts De Statie, links de seniorenwoningen • Foto's Petra Appelhof en John Lewis Marshall.

Succesformule?

Onlangs opende de brede school Het Gebouw zijn deuren in Leiden, een van de grootste, zo niet dé grootste, in zijn soort. De geschiedenis van de brede school gaat terug tot het midden van de jaren negentig van de vorige eeuw, maar heeft sindsdien een enorme vlucht genomen. Inmiddels staan er al ruim 1000 exemplaren in het hele land en de groei lijkt er nog niet uit. De brede school lijkt een succesformule, maar is dat ook echt zo, en voor wie? ArchitectuurNL onderzoekt deze vragen aan de hand van drie recente brede scholen.

Het idee van brede scholen is over komen waaien uit Engeland en Scandinavië en resulteerde in 1996 in de eerste Vensterschool in Groningen, ontworpen door Atelier PRO. Bij een brede school is er sprake van een samenwerkingsverband tussen partijen die zich bezighouden met kinderen, waaronder in ieder geval een school. Doel is de ontwikkelingskansen van kinderen te vergroten en een doorlopende, aansluitende opvang te bieden. Peuterspeelzaal, buitenschoolse opvang, sport, welzijn, cultuur, bibliotheek en andere instellingen kunnen ook een onderdeel van de brede school zijn, zelfs combinaties met woningbouw zijn mogelijk. De gebruikers van een brede school kiezen niet altijd zelf voor deze oplossing, vaak gaat van de gemeente uit. Volgens Dorte Kristensen van Atelier PRO gaan ze een latrelatie met elkaar aan, en dat moet ook wel, want een gedwongen huwelijk loopt al snel mis. Wel vindt ze dat het ontwerp zo moet worden gemaakt dat een huwelijk in de toekomst, zonder al te veel problemen mogelijk is.

De Statie

In het hart van Sas van Gent, op de grens van oude vestingwerken waaraan slechts enkele hagen nog refereren, staat sinds kort De Statie, de meest recente brede school van Atelier PRO. Twee basisscholen, een kinderdagverblijf, peuterspeelzaal, GGD-post, bibliotheek, diverse wijkvoorzieningen, een sportaccommodatie en een wooncomplex met 23 seniorenappartementen zijn onderdeel van het complex. Het gebouw faciliteert maar liefst 15 sportclubs en 25 verenigingen.

Sas van Gent heeft last van krimp en De Statie is daar een reactie op. Alles laten zoals het was zou verdere achteruitgang in de hand werken, dit nieuwe complex is juist een versterking voor de stad. Dat het leeft onder de bewoners is duidelijk: 'iedere inwoner is tijdens de opening wel even binnen geweest', aldus Kristensen. Het centrale hart is een belangrijk onderdeel, want hier kunnen bezoekers elkaar zien en ontmoeten. Al tijdens het opstellen van het Programma van Eisen is veel onderzoek gedaan naar dubbelgebruik van ruimten en samenkomst van de verschillende bezoekersgroepen.

Zo is de ontmoetingsruimte van het wijkcentrum gecombineerd met de leeszaal van de bibliotheek. En het is ook de plek waar de kantine voor de sporters is te vinden. Het is een doorlopende ruimte met verschillende plekken voor de verschillende gebruikers. Uiteindelijk kon zo circa 1000 m² bespaard worden. Synergie tussen gebruikers is belangrijk voor Kristensen en met bijna 20 jaar ervaring met brede scholen, weet ze dat het ook wel eens misgaat. 'Dat is dan heel erg om aan te zien', maar door oudere projecten te bezoeken kunnen er soms wel lessen uit geleerd worden. Vooralsnog gaat in De Statie alles naar wens.

Projectgegevens De Statie

Architect: Atelier PRO **Projectarchitect:** Dorte Kristensen, Pascale Leistra **Landschapsontwerper:** Eline Keus **Interieurarchitect:** Constanze Knüpling, Pascale Leistra **Projectleider en directievoering:** Ronald Peters **Projectmedewerkers:** Arie van der Toorn, Bart van der Meer, Bas Woldman, Constanze Knüpling, Paul Vlaar, Thijs Klinkhamer **Hoofdaannemer:** van Wijnen, **Waalwijk Adviseur akoestiek:** Cauberg Huygen **Adviseur constructeur:** Imd Raadgevende Ingenieurs **Adviseur installaties:** Adviesburo J. van Toorenburg **Opdrachtgever:** Woongod Zeeuws-Vlaanderen **Bruto vloeroppervlak:** 9.000 m² **Oplevering:** 2013

Kloppend hart

Brede scholen vergroten de ontwikkelingskansen van kinderen en bieden hen een doorlopende, aansluitende opvang. Daarnaast zijn brede scholen vaak het kloppende hart van een wijk. Door clustering van alle voorzieningen op sociaal, medisch, cultureel en sportief gebied is de brede school een ontmoetingsplaats voor alle wijkbewoners. Het maakt die voorzieningen bovendien meteen laagdrempeliger voor de buurtbewoners. Een noodzakelijk bezoek aan de apotheek wordt nu sneller gecombineerd met een bezoek aan de bibliotheek of het

buurtcentrum. Zo kan een brede school dus ingezet worden als onderdeel van een wijkverbetering. Ook de sociale cohesie wordt op deze manier bevorderd, een brede school kan ook een ontmoetingspunt in de wijk zijn. Volgens architect Ton Venhoeven kan zo'n brede school het sociale leven in een wijk opnieuw activeren. In Leiden werd onlangs een brede school geopend, die de eerste fase vormt van een grootschalig vernieuwingsplan voor één van de centra van Leiden-Noord. Met een vloeroppervlak van meer dan 25.000 m² is het de grootste brede school in Nederland.

Het Gebouw

In het noordelijke deel van De Kooi, onderdeel van Leiden-Noord, is Het Gebouw dit voorjaar geopend. Het maakt deel uit van een veel groter plan, namelijk Het Plein. Hierbij wordt het winkelcentrum aan het Kooiplein opgeknapt en uitgebreid met meer en grotere winkels, ruim 400 nieuwe woningen en veel meer parkeervoorzieningen. Hierdoor moet het hét (winkel)centrum van heel Leiden-Noord worden. Het Gebouw staat aan de rand van dit plan en is feite de pilot van Het Plein. Het project omvat drie basisscholen, kinderdagverblijven, naschoolse opvang, buurtcentrum, restaurant,

auditorium, bibliotheek, zorginstellingen, sportzaal, parkeergarage met 120 plaatsen, fietsenstalling, 34 zorg-, 50 huurappartementen en 18 starterswoningen.

Centraal bij Het Gebouw is een verbindend plein van waaruit alle functies te bereiken zijn, in de ogen van de architect moet het een ontmoetingsplein worden waar optredens verzorgd kunnen worden en buurtfeesten gehouden. Alle openbare functies en zorgwoningen bevinden zich in de onderste drie verdiepingen. De overige woningen zijn vanaf de derde verdieping gesitueerd. Tevens is er op de derde verdieping een daktuin aangelegd. De verschillende functies zijn aan de buitenkant nauwelijks van Het Gebouw afleesbaar. Een grote dazzle-painting verbindt alle delen van het project. De sporthal in Het Gebouw is bekleed met 15 meter lange woningen, waardoor er geen blinde gevel aan de buitenkant zichtbaar is.

Het markante gebouw wil duidelijk een universeel gebouw zijn, het heeft dus geen Nederlandse, Marokkaanse of Turkse uitstraling, maar is eerder Leids of werelds. Wat betreft dat Leidse, in de toegangspoort naar het plein toe is een muurgedicht aangebracht, passend binnen het project 'Gedichten op Muren' van de stichting Tegen-Beeld. Het Gebouw heeft twee opdrachtgevers, de gemeente en Woningstichting Ons Doel, maar heel veel gebruikers met allemaal hun eigen wensen. Ton Venhoeven zegt hierover: 'Als architect ben je bij een project als dit dirigent, regisseur en soms zelfs dompteur'.

Projectgegevens Het Gebouw

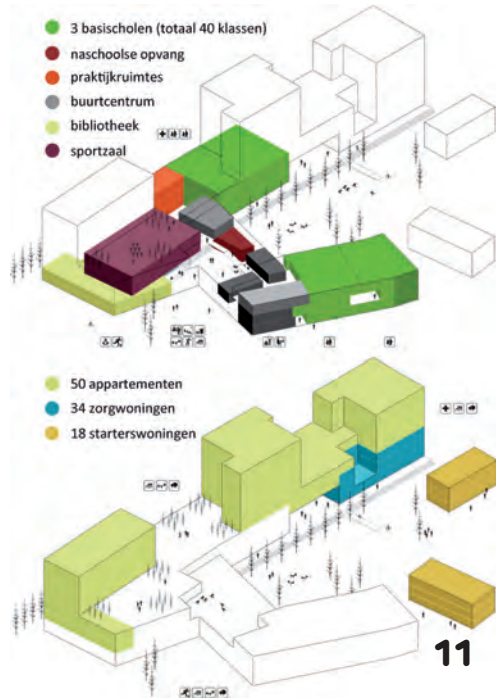
Architect: Venhoeven CS **Ontwerpteam:** Ton Venhoeven, Danny Esselman, Arjen Zaal, Cécilia Gross, Arjan Pot, Eelco Bergman, Kees Plomp, Wouter de Haas, Roland Herpel, Tanja Djordjevic, Urs Hasenberg, Niels Boswinkel, Tim Habraken, Gabriël Boutsema **Hoofdaannemer:** Bot Bouwgroep **Adviseur constructie:** Grontmij **Adviseur bouw fysica:** LBP SIGHT **Adviseur installaties:** Deerns **installatieadvies** **Adviseur bouwkosten:** Arcadis Financial Engineers **Opdrachtgevers:** Gemeente Leiden, Woningstichting Ons Doel **Bruto vloeroppervlak:** 26.150 m² **Oplevering:** 2013

7. Het centrale plein van Het Gebouw. Een grote dazzle-painting verbindt alle delen van het project. 8. Appartementen onttrekken de de sportzaal aan het zicht. 9. Daktuin op de derde verdieping • Foto's Luuk Kramer

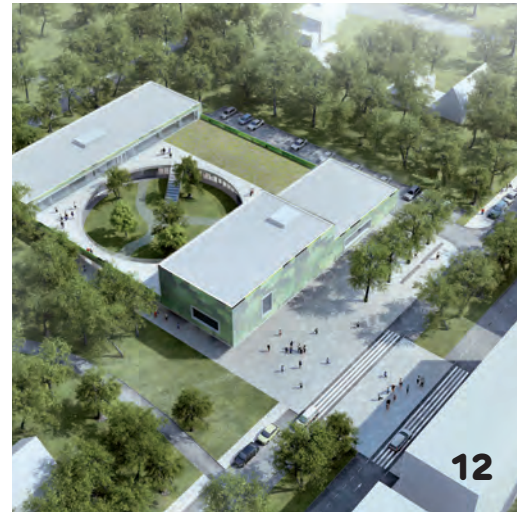

10

11

12

13

14

15

10. Plattegronden van Leiden in het interieur van Het Gebouw. 11. Functies Het Gebouw. 12. Het Dok in vogelvlucht. 13. Straatgevel met toegangspoort Het Gebouw • Foto's Het Gebouw Luuk Kramer. 14. Toegangspoort Het Dok. 15. Impressie straatzijde Het Dok. 16. Hal in brede school De Statie in Sas van Gent van Atelier PRO • Foto Petra Appelhof

BIJ EEN BREDE SCHOOL BEN JE ALS ARCHITECT OOK DIRIGENT, REGISSEUR EN SOMS ZELFS DOMPTEUR

Crisis geen belemmering

Zowel De Statie als Het Gebouw zijn opgestart ruim voor de huidige crisis, de vraag is natuurlijk of het maatschappelijk belang vandaag de dag zwaarder weegt dan financiële zaken. Dat is moeilijk te zeggen maar het is wel een feit dat de steeds belangrijkere rol die brede scholen in de wijken spelen wel eens van doorslaggevend belang kunnen zijn ten gunste van die brede scholen.

Volgens Noud Paes van architectenbureau Paul de Ruiter is het bouwen van nieuwe scholen in het algemeen een kwestie van een simpel rekensommetje. Hij is momenteel bezig met de brede school Het Dok in een nieuwbouwwijk in Oegstgeest en in nieuwbouwwijken zijn er meer kinderen.

De opdracht voor deze school kwam in 2010, onlangs werd de eerste paal geslagen en volgend jaar september moet de school in gebruik worden genomen. In eerste instantie zijn er nog niet genoeg leerlingen voor het hele schoolgedeelte (40% van het gebouw) en wordt een deel verhuurd.

De overige 60% is bestemd voor kinderopvang en het sport- en cultuurcluster dat onder de gemeente valt. Paes ziet nog wel degelijk toekomst voor brede scholen, ook in financieel

zware tijden, onlangs is zijn bureau aan de slag gegaan met het ontwerp voor een nieuwe brede school in Amsterdam.

Het Dok

Brede school Het Dok van architectenbureau Paul de Ruiter komt te liggen in Nieuw Rhijngest, een forse uitbreidingswijk van Oegstgeest ten westen van de A44. De school komt net ten noorden van de wijk te liggen in een groene, bosrijke omgeving. Het gebouw bestaat uit een basisschool, kinderdagopvang, buitenschoolse opvang, muziekschool, sportzaal, expositieruimte en een multifunctionele ruimte. En het moet ook een ontmoetingsplek voor de buurt worden. Extra aandacht is er voor gezondheid en duurzaamheid aan de hand van drie thema's: frisse lucht, daglicht en natuurlijke materialisering. Eén van de grootste kwaliteiten van de nieuwe school is de locatie: het gebouw komt te liggen in een nieuw aan te leggen bos. Zoveel mogelijk is getracht de nabijheid van het bos voelbaar te maken. Hiertoe is een groot deel van het programma op de begane grond geplaatst en is de gesloten sportzaal op de verdieping geplaatst. In het hart van het gebouw komt een stukje

omsloten bos, een buitenruimte die gebruikt kan worden als speelplein maar ook voor bijzondere evenementen. Om een eventuele stormachtige groei van de school op te vangen is er constructief de mogelijkheid ingebouwd om een extra verdieping op het gebouw te zetten.

Projectgegevens Het Dok

Architect: Architectenbureau Paul de Ruiter

Projectarchitect: Paul de Ruiter

Projectteam: Noud Paes, Richard Buijs, Marlous Vriethoff, Christian Quesada van Beresteyn,

Wilco de Haan Opdrachtgever: Gemeente

Oegstgeest Gebruikers: ABS Het Dok,

Stichting Kinderopvang Oegstgeest, gemeente

Oegstgeest, Instock, BplusC Hoofdaannemer: De

Vries en Verburg Adviseur constructie: Pieters

Bouwtechniek, Delft Adviseur bouwfysica:

Arup, Amsterdam Adviseur installaties: Kuijpers

Projectmanagement: Traject Vastgoed Advies

Bruto vloeroppervlak: 3.660 m² (brede school)

Programma: Brede School met een basisschool

(14 groepsruimten), kinderdagopvang met

drie groepsruimten, peuterspeelzaal met twee

groepsruimten, buitenschoolse opvang met vier

groepsruimten, 2 speellokalen, muzieklokaal,

multifunctionele ruimte, expositieruimte,

sportzaal met kleedruimten en centrale

gezamenlijke voorzieningen **Start bouw:** 21 juni

2013 Oplevering: 2014

16